

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/129/2021
Identifikačné číslo spisu: 7708204918
Dátum vydania rozhodnutia: 26.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:7708204918.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a sudcov JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v spore žalobcu J. Ž., nar. XX. L. XXXX, bytom C. Č.. XXX/XX, V. Ľ., zastúpeného Advokátskou kanceláriou Hajduk s.r.o., so sídlom Štúrova č. 101/5, Vranov nad Topľou, proti žalovanému Slovenskému vodohospodárskemu podniku, štátny podnik, so sídlom Radničné námestie č. 8, Banská Štiavnica, IČO: 36 022 047, odštepny závod Košice, so sídlom Ďumbierska č. 14, Košice, za účasti intervenienta na strane žalovaného Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., so sídlom Dostojevského rad 4, Bratislava, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 21C/65/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. novembra 2020, sp. zn. 6Co/17/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému a intervenientovi náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Žalobca žalobou, doručenu 24. apríla 2008 na Okresný súd Michalovce, sa domáhal náhrady škody, ktorá mu vznikla v dôsledku zničenia úrody poľnohospodárskych plodín. Škodu určil žalobca ako súčet nákladov na obstaranie možnosti obrábať pôdu, teda nájom, nákladov na prípravu pôdy, ako orba, obrábanie a sejba. Žalobca sa domnieval, že škoda v podobe zničenej úrody mu bola spôsobená v dôsledku porušenia protipovodňovej hrádze 31. júla 2004 na rieke Ondava v správe žalovaného a následného vyliatia veľkého množstva povodňovej vody na pozemky žalobcom obsiate.

2.1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „súd prvej inštancie“, „prvoinštančný súd“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 12. marca 2019, č. k. 21C/65/2008-800, zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 333.965,61 € s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 30.12.2006 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Žalobcovi voči žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Výkonaným dokazovaním, bolo podľa súdu preukázané, že pretrhnutie hrádze bolo spôsobené porušením právnych povinností uložených zákonom žalovanému ako správcovi toku. Tieto boli v priamej príčinnej súvislosti so spôsobenou škodou na

pozemkoch žalobcu. Žalovaný neprijal adekvátne opatrenia, čo svedčí o zanedbaní jeho prevenčnej povinnosti, ktoré viedlo k pretrhnutiu hrádze. Jednalo sa o porušenie povinností žalovaného podľa § 48 ods. 3 zákona č. 364/2004 o vodách v znení neskorších predpisov, a to okrem udržiavania koryt vodných tokov v stave, ktorý zabezpečuje ich prirodzenú alebo projektovanú prietochnosť a hĺbku vody, udržiavanie alebo odstraňovanie brehových porastov vo vodných tokoch na pobrežných pozemkoch, aby sa nestali prekážkou odtoku vody pri povodniach, udržiavanie a čistenie koryta, ale najmä porušenie povinnosti zabezpečiť ochranu pred povodňou v roku 2004, ktorá samotná postačovala k vyvedeniu zodpovednosti žalovaného (okrem nesprávnej organizácie prác v mieste prietruže hrádze, keď včas nepodchytil priesak pod päťou hrádze ktorého existenciu potvrdili oba znalecké posudky a množstvo svedkov 3 hodiny pred prietružou, zároveň napriek vážnej povodňovej situácii počas troch dní žalovaný disponoval minimom vlastnej ťažkej techniky v oblasti rizikovej stanice Július, kde techniku dobrovoľne poskytli nezainteresované osoby a iba 15-timi vlastnými pracovníkmi). Zároveň došlo k porušeniu povinnosti u žalovaného podľa § 8 ods. 1 a ods. 2 Nariadenia vlády č. 32/1975 Zb. o ochrane pred povodňami, a to konkrétne podľa ods. 1 písm. a/, písm. b/ a ods. 2 písm. b/. Prvostupňový súd v odôvodnení rozobral jednotlivé porušenia povinnosti žalovaného, jeho procesnú obranu a tvrdenia. Znalecký posudok E.. X. nepovažoval za relevantný. Zodpovednosť žalovaného za vzniknutú škodu videl v jeho nedostatočnej činnosti, resp. nesprávnej činnosti a z nej vyvodil i príčinnú súvislosť pri vzniku takejto škody. Príčinnú súvislosť vzhľadom tak pri porušení povinností žalovaného, ktoré vyplývajú z jeho prevádzkovej činnosti a rovnako aj pri porušení prevenčnej povinnosti žalovaného, keď si neplnil riadne povinnosti správcu vodného toku.

2.2. Súd sa nestotožnil ani s jednou s námietok intervenienta, resp. žalovaného o tom, že objektívna aj subjektívna premlčacia lehota už žalobcovi uplynuli. Konštatoval, že síce konanie vedené na súde prvej inštancie pod sp. zn. 13C/1/2007 bolo zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku, avšak žalobca v tomto konaní podal a riadne odôvodnil svoju žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku, ktorému nebolo vyhovené. Podanie návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku možno považovať za riadne pokračovanie žalobcu v konaní. V danom prípade sa jednalo o situáciu hodnú osobitého zreteľa aj vzhľadom na skutočnosť, že žalobca napriek svojej finančnej situácii, nemal dostatočné finančné prostriedky, aby zaplatil súdny poplatok. Z tohto dôvodu žalobca danú situáciu riešil opätovne podaním žaloby dňa 24. apríla 2008, kde podal rovnakú žalobu z rovnakých dôvodov voči rovnakým stranám konania. V tomto konaní na základe rovnakých predpokladov žalobcu na oslobodenie od súdnych poplatkov už tunajší súd rozhodol inak a žalobcu od poplatkovej povinnosti oslobodil. Z uvedeného súd vyvodil, že žalobca vykonal všetky potrebné úkony, aby pokračoval v konaní a zároveň konštatoval, že predchádzajúce konanie sp. zn. 13C/1/2007 neskončilo meritórnym rozhodnutím vo veci. Žalobca nemohol žalobu v tejto veci podať skôr z dôvodu, že čakal na právoplatnosť rozhodnutia o zastavení konania a podaniu opätovnej žaloby bránila prekážka litispendencie. Trojročná objektívna premlčacia lehota predstavuje spolu 1095 dní. Do podania žaloby vo veci sp. zn. 13C/1/2007 zo dňa 23.10.2007 uplynulo spolu 890 dní. Zároveň premlčacia lehota v dňoch od 10.1.2007 až do 15.11.2007, ktorým je deň právoplatnosti uznesenia o zastavení konania, spočívala. Počnúc dňom 16.11.2007 začala plynúť opätovne predmetná premlčacia lehota, a to až do podania súčasnej žaloby v deň 24.4.2008, teda uplynulo 161 dní. Spolu uplynulo 890 dní a 161 dní, teda 1051 dní. Z trojročnej premlčacej lehoty zostala ešte lehota 44 dní. Z tohto dôvodu bolo možné konštatovať, že žaloba bola podaná v rámci trojročnej objektívnej premlčacej lehoty. Z hľadiska spravodlivosti súdneho rozhodnutia námietku premlčania súd posudzoval aj cez optiku equity. Vzhľadom na verejný prísľub štátu v zastúpení vlády Slovenskej republiky k náhrade škody pri povodni v roku 2004 bolo v danom prípade pri vznesenej námietke premlčania potrebné zohľadniť aj toto abstraktné morálne hľadisko. Vznesenú námietku premlčania považoval súd z tohto hľadiska za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, ktorý môže požívať právnu ochranu v zmysle ust. § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“).

3. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 24. novembra 2020, sp. zn. 6Co/17/2020, napadnutý rozsudok zmenil vo vyhovujúcom výroku tak, že žalobu zamietol. Žalovanému voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov celého konania v plnom rozsahu. V odôvodnení uviedol, že okresný súd síce správne aplikoval na posúdenie dôvodnosti žalovaným vznesenej námietky premlčania žalobou uplatneného nároku ust. § 106, § 112 a § 3 ods. 1 OZ, avšak tieto ustanovenia nesprávne interpretoval na daný spor, v dôsledku čoho dospel k nesprávnemu záveru,

že žalobou uplatnený nárok nie je premlčaný. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie uzavrel, že otázku premlčania je potrebné v danom prípade posudzovať podľa Občianskeho zákonníka (§ 106 OZ) a nie podľa Obchodného zákonníka, ako to tvrdí žalobca. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že ku škodovej udalosti, t. j. k pretrhnutiu hrádze došlo dňa 31.7.2004 a následne bezprostredne došlo k zaplaveniu pozemkov obhospodarovaných žalobcom a k zničeniu úrody. Objektívna premlčacia doba začala plynúť dňom 31.7.2004 a uplynula dňom 31.7.2007, pričom žaloba bola podaná na súd dňa 24.4.2008, teda po uplynutí trojročnej premlčacej doby. Vzhľadom na uplynutie objektívnej premlčacej doby bolo posudzovanie subjektívnej premlčacej doby právne bez významu. Pokiaľ žalobcovi v konaní sp. zn. 13C/1/2007 nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, žalobca nepodal opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu, súdny poplatok ani následne nezaplatil, v dôsledku čoho došlo k zastaveniu konania, proti ktorému rozhodnutiu opätovne žalobca nevyužil opravný prostriedok a ani v odvolacej lehote súdny poplatok nezaplatil. Takéto konanie nemožno hodnotiť ako riadne pokračovanie v konaní, pretože bol to žalobca, ktorý svojou pasivitou spôsobil, že v konaní nebolo možné ďalej pokračovať a skončiť meritórnym rozhodnutím. Riadnym pokračovaním v konaní by bolo zaplatenie súdneho poplatku alebo minimálne využitie opravných prostriedkov proti nepriznaniu oslobodenia od súdnych poplatkov a proti zastaveniu konania. Zohľadniac tieto skutočnosti nebolo možné dospieť k záveru, že by žalobca riadne pokračoval v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/1/2007, a teda, že by počas tohto konania spočívala premlčacia doba až do jeho právoplatného skončenia dňa 15.11.2007. Nenáležitá bola aj argumentácia súdu, že išlo o situáciu osobitného zreteľa vzhľadom na skutočnosť, že žalobca z dôvodu svojej finančnej situácie nemal dostatočné finančné prostriedky, aby zaplatil súdny poplatok, pretože túto otázku právoplatne vyriešil súd v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/1/2007 tak, že finančná situácia žalobcu neodôvodňovala priznanie mu oslobodenia od súdnych poplatkov a prehodnocovanie záverov tohto právoplatného rozhodnutia je neprípustné. Odvolací súd sa nestotožnil ani so záverom súdu prvej inštancie, že žalovaným vznesená námietka premlčania žalobou uplatneného nároku je výkonom práva v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd vychádzajúc z ustálenej judikatúry najvyššieho i ústavného súdu mal za to, že v prejednávanej veci okolnosti prípadu, ako ich uvádza súd prvej inštancie, nie sú takej výnimočnej povahy, kedy je možné dôjsť k záveru, že vznesenie námietky premlčania žalovaným by bolo možné považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, vždy musí ísť o veľmi výnimočné prípady, v ktorých je výrazom zneužitia tohto práva na úkor strany, ktorá márne uplynutie premlčacej doby nezavinila. Postup podľa § 3 ods. 1 OZ má miesto iba v ojedinelých a vo výnimočných prípadoch, keď voči strane konania by nepriznanie jej nároku súdom v dôsledku uplynutia premlčacej doby bolo neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom uplatňovaného práva a dôvodmi, pre ktoré svoje právo včas neuplatnil, prípadne k výkonu práva založeného zákonom dochádza z iných dôvodov, než je dosiahnutie hospodárskych cieľov, či uspokojenia iných potrieb, kedy hlavnou alebo aspoň prevažujúcou motiváciou je úmysel poškodiť, či znevýhodniť povinnú osobu (tzv. šikanózný výkon práva). Tieto okolnosti musia byť naplnené v takej výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odopretie práva uplatniť námietku premlčania.

4.1. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ (otázky a) a b) vymedzené nižšie) a písm. c/ (otázka c) vymedzená nižšie) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa jeho názoru je dovolanie dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Rozhodnutie odvolacieho súdu - ako uviedol dovolateľ - záviselo od vyriešenia právnych otázok: a) otázka uznania námietky premlčania z dôvodu prerušenia konania podľa ustanovení § 112 CSP (asi bol na mysli § 112 Občianskeho zákonníka); b) otázka nevykonania vlastného dokazovania súdom na posúdenie oprávnenosti vznesenia námietky premlčania podľa § 3 ods. 1 Obč. zákonníka; c) otázka splnenia výnimočnosti prípustnosti vznesenia námietky premlčania podľa § 3 ods. 1. Obč. zákonníka, ak účastník nezaplatenie súdneho poplatku nezavinil.

4.2. Pokiaľ ide o prvú otázku dovolateľ mal za to, že nezaplatenie súdneho poplatku z dôvodu platobnej neschopnosti, resp. predĺžením zavineným protistranou nemôže byť dôvodom na vyvodenie záveru, že účastník nepokračoval v súdnom konaní riadne. V súvislosti s druhou otázkou uviedol, že súd mal vykonať vlastné dokazovanie, aby mohol rozhodnúť, či bolo uplatnenie námietky premlčania v súlade s dobrými mravmi. K tretej otázke uviedol, že bola splnená podmienka výnimočnosti použitia ustanovenia

§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože žalovaný zmaril včasné uplatnenie práva žalobcu. Na odôvodnenie tohto záveru uviedol niekoľko tvrdení. Poukázal i na viacero rozhodnutí, kde sudy (všeobecné i ústavný) uznali rozpor námietky premlčania s dobrými mravmi i v konaní o náhradu škody. Vo všeobecnosti k nesprávnemu právnemu posúdeniu uviedol, že uplynutie premlčacej lehoty nezavinil. S poukazom na právne princípy a ich odraz v judikatúre ústavného súdu poukazoval na výnimočnosť svojho prípadu a „nespravodlivosť neznesiteľnej miery“, ktorú podľa neho napadnuté rozhodnutie spôsobuje. Uviedol, že odvolací súd nesprávne poukázal na judikát R 3/2001, keďže neprišlo k späťvzatiu návrhu. Odvolanie proti rozhodnutiu o oslobodení od súdnych poplatkov v konaní sp. zn. 13C/1/2007 nepodal, pretože by rozhodoval ten istý súd. Taktiež namietal prílišný formalizmus rozsudku krajského súdu. Pokiaľ šlo o uplatnenie dobrých mravov uviedol, že judikatúru (najmä ústavného súdu) vykladal odvolací súd tendenčne a jednostranne, pričom sa nezaoberal dôvodmi, pre ktoré nebolo žalobcovo právo uplatnené skôr. Podľa dovolateľa žalovaný zapríčinil tento spor, pretože odmietal dobrovoľne plniť a špekulatívne odkazoval na iných, odmietal pasívnu legitimáciu. V závere zhrnul, že odvolací súd nekriticky prevzal argumentáciu obsiahnutú v odvolaní, lebo žalobca premlčanie nezavinil.

5.1. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu považoval napadnuté rozhodnutie za vecne správne a zákonné. Dovolateľ podľa žalovaného neuviedol žiadne nové skutočnosti. Poukázal, že zamietnuté boli žaloby i iným žalobcom, ktorí si uplatnili škodu ako následok povodne tak ako žalovaný.

5.2. Intervenient na strane žalovaného sa k dovolaniu tiež vyjadril, pričom poukázal na mimoriadnu povahu dovolania ako opravného prostriedku a uviedol, že dovolacie dôvody vymedzené žalobcom nie sú dané. Navrhol, aby odvolací súd dovolanie zamietol.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, nie však dôvodné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. V ustanovení § 421 CSP je zakotvená záväznosť judikatúry ako nepriama záväznosť vyplývajúca z jej osobitnej povahy, kde rozpor s judikatúrou zakladá možnosť dovolacieho prieskumu. Prípustnosť dovolania je upravená tak, že je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/126/2017, 1Cdo/206/2017, 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 3Cdo/132/2017, 4Cdo/89/2017, 4Cdo/207/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/221/2017).

10. Pre všetky tri procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Civilný sporový poriadok v § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má

dovolať dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Dovolateľ je povinný uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. V danom prípade žalobca označil tri „dovolacie“ otázky, z ktorých vyvodzuje prípustnosť jeho dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP.

11.1. Pokiaľ ide o prvú otázku žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Za dovolacím súdom dosiaľ nevyriešenú označil otázku, či „je riadnym pokračovaním súdneho konania stav, ak žalobca nezaplatil súdny poplatok z dôvodu platobnej neschopnosti alebo predĺženia zavineného protistranou sporu. Je možné takto zastavené konanie považovať za konanie, v ktorom premlčacia lehota neplynula?“

11.2. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú: a/ odvolací súd riešil [neponechal ju nepovšimnutou a pri svojich právnych úvahách nedotknutou, ale ju riadne nastolil, vysvetlil jej podstatu, vyjadril vo vzťahu k nej svoje právne úvahy (prípadne možnosti odlišných prístupov k jej riešeniu) a vysvetlil jej riešenie a tiež dôvody, so zreteľom na ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie], a b/ (zároveň) dovolací súd ešte neriešil. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018).

11.3. Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/6/2017, 6Cdo/21/2017, 7Cdo/101/2018).

12. Podľa názoru dovolacieho súdu žalobca takto náležite konkretizoval právnu otázku riešenú odvolacím súdom. V ďalšom bolo preto potrebné posúdiť, či sa nejedná o otázku, ktorú už dovolací súd vyriešil.

13. Podľa ustanovenia § 112 Občianskeho zákonníka, ak veriteľ v premlčacej dobe uplatní právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie. To platí aj o práve, ktoré bolo právoplatne priznané a pre ktoré bol na súde alebo u iného príslušného orgánu navrhnutý výkon rozhodnutia.

14. V rozsudku najvyššieho súdu z 27. októbra 2005, sp. zn. 3MCdo/12/2005, na ktoré bolo poukazované už v rozsudku krajského súdu, dovolací súd uviedol: „Ustanovenie § 112 Občianskeho zákonníka upravuje spočívanie premlčania iba v tom prípade, ak veriteľ v premlčacej dobe uplatní právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje. Za uplatnenie práva, ktorého cieľom je zachovanie premlčacej doby, treba považovať úkon oprávneného smerujúci k tomu, aby bolo rozhodnuté o existencii daného práva. Právo na náhradu škody sa v občianskoprávnom konaní uplatňuje žalobou.

Aj v konaní o náhradu škody platí, že v začatom konaní riadne pokračuje ten účastník, ktorý nebráni svojimi procesnými úkonmi jeho náležitému priebehu tak, aby toto konanie mohlo skončiť meritórnym rozhodnutím. Riadne preto nepokračuje v konaní napr. účastník, ktorý vzal žalobu späť alebo nepodal návrh na pokračovanie v prerušenom konaní podľa ustanovenia § 110 O.s.p., prípadne iným obdobným úkonom alebo nečinnosťou napriek výzve súdu spôsobil, že konanie nemohlo skončiť meritórnym rozhodnutím (porovnaj R 32/78). V prípade zastavenia občianskeho súdneho konania o uplatnenom práve na náhradu škody v dôsledku späťvzatia návrhu na začatie konania nastáva stav, ako keby ku konaniu vôbec nedošlo. Pri posudzovaní veci z hľadiska ustanovenia § 112 Občianskeho zákonníka treba potom vychádzať z toho, že v konaní nebolo riadne pokračované, a tak k spočívaniu premlčania nedošlo. Hoci účastník (veriteľ) môže uplatniť to isté právo na súde znova, premlčacia doba plynie od

svojho začiatku, teda aj so započítaním doby, počas ktorej prebiehalo skoršie (zastavené) súdne konanie (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. marca 1999 sp. zn. 2Cdo/9/99 publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 3/2001).

Inou nečinnosťou v zmysle uvedeného právneho názoru nemusí byť len nepodanie návrhu na pokračovanie v prerušenom konaní (§ 111 ods. 3 O.s.p.). Bezpochyby riadne nepokračuje v konaní napríklad aj účastník, ktorý nesplní svoju poplatkovú povinnosť, a napriek poučeniu o následkoch nezaplatenia poplatku nezaplatí súdny poplatok za žalobu, v dôsledku čoho súd konanie zastaví (§ 10 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov). Podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky riadne nepokračuje v konaní tiež účastník konania, ktorý neuposlúchne súdnu výzvu, aby v stanovenej lehote doplnil alebo opravil podanie, hoci bol o následku nerešpektovania výzvy súdom poučený, v dôsledku čoho súd konanie zastaví podľa § 43 ods. 2 O.s.p. v znení pred účinnosťou zákona č. 353/2003 Z. z. (resp. jeho podanie odmietne podľa § 43 ods. 2 O.s.p.). Z rovnakého názoru vychádza Komentár k Občianskemu zákonníku, Eurounion, 5. vydanie, str. 157.“

15.1. Ako vyplýva z uvedeného rozhodnutia, vo svojej predchádzajúcej praxi sa už dovolací súd zaoberal posudzovaním spočívania premlčacej doby, pokiaľ bolo konanie zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku. Dovolací súd sa v plnom rozsahu k tomu rozsudku prikláňa, aj pokiaľ ide o použitie v prejednávanej veci. Aj podľa dovolacieho súdu premlčacia doba počas konania vedeného pod sp. zn. 13C/1/2007 na okresnom súde nespočívala, ale riadne plynula. Pokiaľ dovolaateľ tvrdil, že bol v platobnej neschopnosti (predĺžení) a mal zablokované účty, je toto relevantná argumentácia, najmä pokiaľ sa pokúsil tento problém riešiť podaním žiadosti o oslobodenie od súdneho poplatku. Avšak, keď sa negatívne rozhodnutiu proti tomuto uzneseniu nebránil, nepodal odvolanie, nie je možné hovoriť, že by v konaní riadne pokračoval. Bolo na mieste urobiť všetky kroky, všetky úkony a podniknúť všetky dostupné možnosti, ktoré mu právny poriadok k uplatneniu jeho práva ponúka. Argumentácia dovolaateľa, že by o odvolaní rozhodoval ten istý súd v danej veci, nezaváži. Jednak spochybňuje zmysel celej vtedajšej právnej úpravy, ale je i nepresné. V danej veci o oslobodení od súdnych poplatkov rozhodol súdny úradník uznesením dňa 30.7.2007. V zmysle ustanovenia § 374 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase rozhodnutia, proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakaťela je vždy prípustné odvolanie. Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo justičný čakaťel, môže v celom rozsahu vyhovieť sudca, ktorého rozhodnutie sa považuje za rozhodnutie súdu prvého stupňa; ak sudca odvolaniu nevyhovie, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu. Ak odvolanie podané v odvolacej lehote oprávnenou osobou smeruje proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakaťela, proti ktorému zákon odvolanie neprípúšťa (§ 202), rozhodnutie sa podaním odvolania zrušuje a opätovne rozhodne sudca. Z uvedeného vyplýva, že ak by žalobca podal proti rozhodnutiu vo veci o oslobodení od súdnych poplatkov odvolanie, bolo by mu buď vyhovené, alebo by v danej veci rozhodoval odvolací súd. Zaujímavé je, že žalobcovi sa zdalo zbytočné podávať odvolanie proti rozhodnutiu vo veci oslobodenia od súdneho poplatku, lebo by rozhodoval „ten istý súd“. Druhý krát však žalobu podával na ten istý súd a opätovne požadoval i o oslobodenie od súdneho poplatku, pričom mu neprekážalo, že bude rozhodovať ten istý súd. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že postup žalobcu v konaní sp. zn. 13C/1/2007 na okresnom súde nejavi známky toho, že by riadne pokračoval v konaní, tak ako to stanovuje ustanovenie § 112 Občianskeho zákonníka.

15.2. Európsky súd pre ľudské práva nevyklučuje, že záujem na riadnom výkone spravodlivosti môže ospravedlniť určité finančné obmedzenia prístupu jednotlivca na súd. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súvislosti s podaním žaloby (odvolania, dovolania) v civilnom konaní nemôže byť považovaná za obmedzenie práva na prístup na súd, ktoré by bolo samo osebe nezlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru (Podbielski a PPU Polpure proti Poľsku, FC Mretebi proti Gruzínsku). Zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku je odlišná situácia ako pri späťvzati žaloby, potiaľ možno s dovolaateľom súhlasiť. Nemožno preto priamo odkázať na rozhodnutie R 3/2001. Odvolací súd však v danej veci poukázal najmä na rozhodnutie 3MCdo/12/2005, ktoré sa zaoberá (ne)spočívaním premlčacej doby, ak došlo k zastaveniu konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. Avšak následky zastavenia konania v jednom aj druhom prípade sa v zásade neodlišujú (nevzniká prekážka res iudicata a nastáva stav, ako

keby ku konaniu vôbec nedošlo), pričom pôvodcom situácie, ktorá zabraňuje ďalšiemu konaniu je v oboch prípadoch žalobca, keď v jednom prípade dispozíciným úkonom vezme žalobu späť a v druhom prípade je nečinný a nesplní si zákonnú povinnosť, ktorá je predpokladom jeho uplatnenia práva na prístup k súdu. Príčiny finančných problémov žalobcu, ktoré mohli spôsobiť nezaplatenie súdneho poplatku z tohto pohľadu nie sú podstatné, najmä keď by mali byť predmetom dokazovania v ďalšej fáze, keď prebehne dokazovanie vo veci samej. Považovať žalovaného za pôvodcu škody a z nej vyplývajúcich finančných problémov žalobcu, je vo fáze zaplatenia súdneho poplatku predčasné. Súd pri posudzovaní otázky nezaplatenia súdneho poplatku nemôže skúmať príčiny nezaplatenia a prihliadať na ne, akokoľvek sa to stranám sporu nemusí páčiť. Právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje a aj v danom čase poskytoval účastníkom konania možnosť dosiahnuť, aby bolo konanie bezpoplatkové, ak si zaplatenie poplatku z objektívnych príčin nemôžu dovoliť. Súd o tom aj právoplatne rozhodol, a nie je namieste následne ex-post toto rozhodnutie spochybňovať v inom konaní, najmä keď žalobca možnosť zákonným spôsobom spochybniť predmetné rozhodnutie nevyužil.

15.3. Pokiaľ teda ide o prvú otázku, možno vysloviť záver, že od záverov rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý poukázal na rozsudok sp. zn. 3MCdo/12/2005, nevidí dovolací súd dôvod sa odchyľovať a s jeho riešením právnej situácie sa stotožňuje s tým, že predmetnú judikatúru je možné použiť aj v súdnej veci. Žalobca v tejto časti dovolania odôvodnil prípustnosť podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. V dovolacom konaní však bolo zistené, že dovolací súd už predmetnú problematiku riešil. Najvyšší súd SR skonštatoval, že odvolací súd nepochybil pri riešení nastolenej otázky, vec správne právne posúdil, svoje rozhodnutie aj dostatočne odôvodnil, pričom sa dostatočne vyporiadal so všetkými dôležitými okolnosťami prejednávanej veci a dôsledne sa vyporiadal aj s podstatnými argumentami a námietkami strán sporu pokiaľ šlo o plynutie premlčacej doby.

16.1. Za ďalšiu dovolacím súdom dosiaľ nevyriešenú otázku, označil dovolateľ otázku nevykonania vlastného dokazovania na posúdenie oprávnenosti vznesenia námietky premlčania, či nie je v rozpore s dobrými mravmi podľa ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Prípustnosť dovolania v tejto časti odôvodnil rovnako poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

16.2. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

17.1. V tejto súvislosti je potrebné povedať, že otázka rozporu námietky premlčania s dobrými mravmi je otázkou právnou. Dovolací súd uznáva, že správne právne posúdenie tohto rozporu úzko súvisí so skutkovými zisteniami (závermi) vyplývajúcimi z vykonaného dokazovania. Samotný záver o (ne)rozpore námietky s dobrými mravmi je ale výsostne otázka právna.

17.2. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

18. Podľa ustanovenia § 384 ods. 1 CSP, ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám.

19.1. Odvolací súd v predmetnej súvislosti v napadnutom rozsudku, vychádzajúc z citovanej judikatúry mal za to, že v prejednávanej veci okolnosti prípadu, ako ich uvádza súd prvej inštancie, nie sú takej

výnimočnej povahy, kedy je možné dôjsť k záveru, že vznesenie námietky premlčania žalovaným by bolo možné považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Nespochybnil teda skutkové zistenia ani závery súdu prvej inštancie, ale len z pohľadu, či ich preukázanie znamená rozpor námietky premlčania s dobrými mravmi, právne posúdil odlišne. Keďže šlo iba o odlišné právne posúdenie nebolo treba vykonávať na odvolacom súde dokazovanie.

19.2. V predmetnej veci nešlo ani o situáciu, ktorú predpokladá ustanovenie § 382 CSP, stanovujúce postup, ako predchádzať výskytu tzv. prekvapivých rozhodnutí.

19.3. Dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

19.4. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd sice má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, avšak dovolací súd tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

20. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací súd zdôrazňuje, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie. Pokiaľ teda nebolo nevyhnutné, aby na odlišné právne posúdenie otázky rozporu námietky premlčania s dobrými mravmi vykonával odvolací súd dokazovanie, možno uzavrieť, že od vyriešenia tejto otázky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd, pretože ak by k tomu pristúpil, dopustil by sa procesne neprípustného dovolacieho prieskumu, ktorý by bol (všeobecne) v zjavnom rozpore s novou koncepciou právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania, nastolenou prijatím aktuálneho procesnoprávneho predpisu - Civilného sporového poriadku, a zároveň takýto neprípustný dovolací prieskum by sa (konkrétne) priečil i cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (porovnaj analogicky sp. zn. 1Cdo/23/2017, 2Cdo/117/2017, 3Cdo/6/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017).

21. Na základe uvedeného možno konštatovať, že dovolanie je pokiaľ ide o druhú otázku neprípustné. Dovolací súd v snahe autenticky porozumieť textu dovolania ako celku (viď nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 15/2021 zo dňa 25. mája 2021 alebo jeho nález sp. zn. I. ÚS 336/2019 z 09. júna 2020) sa zaoberal aj celkovým postupom odvolacieho súdu pokiaľ išlo o hodnotenie skutkových zistení a potrebu dokazovania a nezistil porušenie procesných pravidiel CSP v dovolacom konaní, ktoré by mohli mať za následok prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP.

22. Treťou otázkou, ktorú žalobca vymedzil, bola otázka uplatnenia námietky premlčania v kolízii s ustanovením § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že podľa jeho názoru je podmienka úspešnej výnimočnosti uplatnenia práva podľa § 3 ods. 1 Obč. zákonníka splnená, ak účastník konania ako protistrana sporu zmaril včasné uplatnenie práva oprávneného účastníka uplatniť svoje právo v zákonnej lehote na súde. Dovolanie je v tej časti podľa neho prípustné v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Najvyšší súd už v niektorých dovolaniach konaniach riešil otázku súladu námietky premlčania s

dobrymi mravmi. Dovolateľ však žiadnu judikatúru dovolacieho súdu k tejto téme neuviedol. Poukázal na rozhodnutia iných súdov (všeobecných i ústavných), ani osobitne nepolemizoval s rozhodnutiami najvyššieho súdu (i iných súdov), z ktorých vychádzal odvolací súd. Prekážkou dovolacieho prieskumu však nie je, keď dovolateľ „netrafiť“ niektorý z dôvodov prípustnosti podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/, b/ alebo c/ CSP, rovnako ako nie je nedostatkom dovolania z formálnej stránky, ak sa mu nepodarí „upozorniť“ odvolací súd na nejakú časť jeho judikatúry. Dovolací súd má byť oboznámený s obsahom svojej rozhodovacej praxe a je povinný sa s ňou z úradnej povinnosti vysporiadať, pokiaľ dovolateľ riadne nastolí právnu otázku spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 CSP. Navyiac je povinnosťou dovolacieho súdu (ako každého súdu) v zmysle čl. 2 a 4 zohľadniť rozhodovacie prax najvyšších súdnych autorít vrátane ústavného súdu.

23. V predmetnej súvislosti dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie otázky rozporu uplatnenej námietky premlčania zo strany žalovaného s dobrými mravmi s ohľadom na okolnosti prípadu. Z obsahu dovolania podľa čl. 11 a § 124 CSP možno vyvodiť záver, že dovolateľ navrhol v dovolacom konaní preskúmať, či jednotlivé okolnosti prípadu, ktoré žalobca vymedzil na str. 8 a 11 dovolania, sú tými okolnosťami, ktoré odôvodňujú záver, že žalovaný zmaril uplatnenie jeho práva na súde včas a žalobca teda uplatnenie svojho práva na súde po uplynutí premlčacej doby nezavinil. Na základe takýchto úvah dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci).

24. Ako už uvádza odvolací súd vyššie, otázka súladu uplatnenej námietky premlčania s dobrými mravmi je otázka právna, úzko súvisiaca s jednotlivými okolnosťami prípadu, pretože z nich môže vyplývať správanie žalovaného, ktoré by mohlo spôsobiť, že uvedením do omylu, prípadne zavádzajúcim alebo iným mátiucim správaním žalovaného, bol žalobca ovplyvnený tak, že podanie žaloby odkladal dovtedy, kým mu napokon premlčacia lehota neuplynula. Preto nemožno očakávať, napriek pomerne početnej rozhodovacej praxi najvyššieho i ústavného súdu, nejaké judikátorne vymedzenie hraníc predchádzajúceho správania, ktoré odôvodňuje konštatovanie rozporu námietky premlčania s dobrými mravmi a ktoré ešte nie. Problematiku je potrebné vždy hodnotiť v súvislosti s konkrétnym prípadom a jeho individuálnymi okolnosťami.

25. Žalobca za podstatu nesprávnosti právnych záverov odvolacieho súdu považuje to, že odvolací súd nezohľadnil rozpor žalovaným vznesenej námietky premlčania s dobrými mravmi. Poukazuje na ustanovenie § 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

26. Dobrymi mravmi sa rozumie súhrn spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré v historickom vývoji preukazujú istú nemennosť, vystihujú podstatné historické tendencie, sú akceptované rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných noriem správania. Rozpor s dobrými mravmi spočíva v tom, že výkon práva sa prieči spoločensky uznávaným názorom, ktoré vo vzájomných vzťahoch určujú, aký má byť obsah ich konania, aby bol súladný so všeobecnými zásadami spoločnosti. Vo všeobecnosti ide o prípad konania v rozpore s dobrými mravmi vtedy, keď konajúci síce formálne postupuje v medziach svojho práva, ale realizáciou tohto práva sleduje poškodenie druhého účastníka právneho vzťahu. V takom prípade síce ide o výkon práva, avšak výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, pre ktorý je typické, že konajúcemu v skutočnosti nejde o dosiahnutie cieľov, ktoré právo s takým konaním spája, ale mu ide o to, aby vedľajšie účinky jeho konania viedli k stavu jemu vyhovujúcemu, avšak poškodzujúcemu druhú stranu. Taký výkon práva, i keď je so zákonom formálne v súlade, je v skutočnosti výkonom práva iba zdanlivým, lebo jeho účelom nie je vykonať (svoje) právo, ale poškodiť právo (niekoho iného).

27. V zákonom stanovených prípadoch je výkonom práva tiež vznesenie námietky premlčania. Námietka premlčania je jednostranný právny úkon dlžníka v konaní pred súdom, ktorým dlžník namieta uplynutie premlčacej doby.

28. Premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti (nároku), v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať. Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje práva (nároky) a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené plniť svoje povinnosti. Ak uplynula zákonom ustanovená premlčacia doba a oprávnená osoba v nej určeným spôsobom svoje právo nevykonala, vzniká povinnej osobe oprávnenie vzniesť námietku premlčania a tým spôsobiť, že oprávnená osoba sa už nemôže s úspechom domáhať na súde svojho práva. Tým, že oprávnená osoba vznesie námietku premlčania, vykonáva toto svoje oprávnenie.

29. Ustanovenie § 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práva nemôže byť v rozpore s dobrými mravmi, sa bezpochyby vzťahuje aj na výkon práva vzniesť námietku premlčania. Vznesenie námietky premlčania v zásade neodporuje dobrým mravom, v niektorých individuálnych prípadoch však nie je vylúčená možnosť existencie takej situácie, v ktorej uplatnenie tejto námietky je výrazom zneužitia práva na úkor druhého účastníka daného právneho vzťahu, ktorý uplynutie premlčacej doby nezavinil a zánik jeho nároku by v takom prípade znamenal prítvrďý postih v porovnaní s rozsahom ním uplatňovaného práva.

30. Odvolací súd uviedol, že v otázke premlčania a dobrých mravov je judikatúra dovolacieho i ústavného súdu v zásade ustálená v tom, že nevylučuje, že vznesenie námietky premlčania by mohlo byť v rozpore s dobrými mravmi, avšak vždy musí ísť o veľmi výnimočné prípady, v ktorých je výrazom zneužitia tohto práva na úkor strany, ktorá márne uplynutie premlčacej doby nezavinila. Postup podľa § 3 ods. 1 OZ má miesto iba v ojedinelých a vo výnimočných prípadoch, keď voči strane konania by nepriznanie jej nároku súdom v dôsledku uplynutia premlčacej doby bolo neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom uplatňovaného práva a dôvodmi, pre ktoré svoje právo včas neuplatnila, prípadne kedy k výkonu práva založeného zákonom dochádza z iných dôvodov, než je dosiahnutie hospodárskych cieľov, či uspokojenie iných potrieb, kedy hlavnou alebo aspoň prevažujúcou motiváciou je úmysel poškodiť, či znevýhodniť povinnú osobu (tzv. šikanózne výkon práva). Tieto okolnosti musia byť naplnené v takej výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odopretie práva uplatniť námietku premlčania. V predmetnej súvislosti teda krajský súd poukázal nielen na možnosť uplatnenia námietky premlčania v rozpore s dobrými mravmi, ale aj nad medzami, kedy konštatovanie tohto rozporu už nie je namieste. Výnimočnosť obmedzenia možnosti namietať premlčanie nespochybňuje ani sám dovolateľ.

31. Rozhodovacia činnosť ústavného či najvyššieho súdu stanovuje rámec, teda všeobecné znaky správania žalovaného, ktoré môže odôvodňovať rozpor neskoršej námietky premlčania s dobrými mravmi. Úlohou všeobecného súdu je zasadiť jednotlivé okolnosti do tohto rámca a posúdiť, či správanie žalovaného bolo takého charakteru, že uplatnenie jeho zákonného práva namietať premlčanie žalovaného nároku by mohlo byť oslabené, resp. znemožnená jeho ochrana, pretože si pre rozpor s dobrými mravmi ochranu nezaslúži. Medzi žalobcom, napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu, ale i v tejto súvislosti pomerne jednotnou judikatúrou najvyššieho i ústavného súdu nie je spor v tom, že vznesenie námietky premlčania v zásade dobrým mravom neodporuje, rozdiel je v tom, či okolnosti konkrétneho prípadu odôvodňujú rozpor s dobrými mravmi alebo nie.

32.1. Dovolateľ považoval za okolnosti preukazujúce, že premlčanie nezavinil, resp. že ho zavinil žalovaný, straty v podnikaní súvisiace s pretrhnutím hrádze najmä odstraňovanie škôd, vplyv pretrhnutia hrádze na ďalšie podnikanie, úpadok žalobcu v dôsledku dlžôb, ktoré boli použité na odstraňovanie škôd. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/249/2014, podľa ktorého znaky konania vykazujúce priamy úmysel poškodiť druhého účastníka je potrebné vyvodzovať z tých okolností, za ktorých bola námietka premlčania tohto nároku uplatnená a nie z okolností a dôvodov, z ktorých je vznik uplatňovaného nároku odvodzovaný, inými slovami, rozhodujúce (určujúce) pre

odopretie účinkov námietky premlčania sú okolnosti, ktoré existovali v čase uplatnenia námietky premlčania. Všetky spomínané faktory nesúvisia s uplatnením námietky premlčania, ale majú pôvod v udalosti, z ktorej vyplýva žalovaný nárok.

32.2. Ďalej dovolateľ poukazoval na lavírovanie štátu ohľadom povinnej osoby, dobrovoľné neplnenie žalovaným, namietanie pasívnej legitímácie žalovaným, spoliechal sa na sľuby štátu členov vlády, informácie z TV, tlače a internetu. Na tomto mieste považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že nemožno považovať za chybu žalovaného, že žalobca čakal na splnenie sľubov bez právnej záväznosti od iných osôb. Žiadnymi planými sľubmi ani nátlakom žalovaný nebránil žalobcovi, aby uskutočnil poradu s právnym zástupcom, aby mu bolo ozrejmene, kto je zodpovednou osobou a je potrebné, čo i len z opatrnosti začať súdne konania, ako to napokon žalobca i urobil v čase keď sa chýlilo ku koncu premlčacej lehoty. Za stavu, že žalovaný svoju zodpovednosť, resp. pasívnu legitímáciu odmietal, existoval dôvod vyhľadať právnu pomoc, keď sa samotná strana sporu necítila kvalifikovaná poradiť si s právnymi nuansami svojho prípadu. To, že štát „lavíroval“ pokiaľ ide o zodpovednú osobu, je skôr dôvod na poradu s advokátom a s jeho odbornou pomocou ustáliť situáciu pre potreby uhájenia svojho práva. Skutočnosť, že žalovaný namietal svoju pasívnu legitímáciu je opäť dôvodom, prečo si svoje právo uplatniť na súde, pretože neochota dobrovoľne plniť ide ruka v ruku s potrebou predmetnú osobu k plneniu „motivovať“ prostriedkami štátneho donútenia, ktorým je o. i. súdne konanie. Vyčkávanie, že sa niekto dobrovoľne podujme vzniknutú škodu nahradiť, nemožno považovať za konanie s dostatočnou starostlivosťou a opatrnosťou. Možnosť namietat, že osoba nie je subjektom povinnosti je jej právom a takýto postup nemôže byť sankcionovaný konštatovaním rozporu s dobrými mravmi.

32.3. Pokiaľ ide o stres a následné onkologické ochorenie žalobcu ako následky dobrovoľného neplnenia žalovaným, s týmto sa v závere svojho rozhodnutia (body 79. až 81.) vysporiadal už odvolací súd a najvyšší súd k týmto záverom nemá čo dodať.

33. Z uvedeného vyplýva, že ani v dovolaní neuviedol žalobca žiadne také skutočnosti, ktoré by mohli mať za následok spochybnenie záveru odvolacieho súdu o tom, že námietka premlčania nie je v rozpore s dobrými mravmi. Dovolací súd zastáva názor, že odvolací súd nepochybil ani pri riešení nastolenej tretej otázky, a preto skonštatoval, že vec správne právne posúdil, svoje rozhodnutie aj dostatočne odôvodnil, pričom sa dostatočne vysporiadal so všetkými dôležitými okolnosťami prejednávanej veci a dôsledne sa vysporiadal aj s podstatnými argumentami a námietkami strán sporu.

34. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu dovolateľ nedôvodne tvrdí, že pri rozhodovaní odvolacieho súdu sa v danom spore vyskytol formalistický postup posudzovania právnej otázky rozporu námietky premlčania s dobrými mravmi, resp. že neprihliadol na špecifika okolností vznesenia tejto námietky. Z obsahu spisu nevyplýva, že konanie žalovaného vykazovalo znaky, ktoré by v zmysle predchádzajúceho výkladu naznačovali, že išlo o jeho konanie v rozpore s dobrými mravmi. Aj podľa názoru odvolacieho súdu žalobca sám spôsobil márne uplynutie premlčacej doby tým, že svoj nárok neuplatnil na súde včas, resp. že nepokračoval riadne v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/1/2007. Podrobnosti, z ktorých by mal vyplývať formalizmus rozhodovania odvolacieho súdu, dovolateľ nekonkretizoval.

35. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že žalobca neopodstatnene tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

36. Dovolací súd konštatuje, že dovolanie namietajúce nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP pri druhej „dovolacej otázke“ nie je prípustné a v častiach týkajúcich sa prvej a tretej „dovolacej“ otázky CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné. Vzhľadom na uvedené dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

37. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovaného a intervenienta v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP) tak, že náhradu trov dovolacieho konania im nepriznal, lebo preukázateľne v dovolacom konaní im žiadne trov nevznikli (R 72/2018).

38. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.